

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Haymo||nis Episcopi Hal-||berstatten[sis] Homiliarum,
nunc sexto || maiori [pro] ante hac unquam dili||gentia
excusarum, || Pars ...**

praeter omnes omnium appendices, accesserunt iam recens homiliae
aliquot piae, ante hoc tempus excusae nusquam

Pars Aestivalis

Haimo <Altissiodorensis>

Haimo <Halberstadensis>

Coloniae, 1551

VD16 H 222

In assumptione B. Mariae

urn:nbn:de:hbz:466:1-39335

Plebitur oratio saluatoris: Pater, da ut sicut ego Ioh. 17
& tu unum sumus, ita & isti in nobis unum sint:
non equalitate naturæ, sed participatione gloriæ.
Ad quã nos adducere dignetur, q̄ cū patre & sp̄s
sancto uiuit & regnat in seculũ seculorum, Amen.

LECTIO LIBRI ECCLE:

stastici, omnibus festis diebus
beatæ uirgini dicatis com-
munis, Eccle. XXIII.

Ab initio & ante secula creata sum, &
usque ad futurum seculum non desinam. Et
reliqua.

Lectiõis huius capitulum, quod ex libro Sapi-
entiæ sumptum cognoscitur, specialiter lau-
dem æternæ dei sapientiæ, per quam omnia
creata sunt, commẽdare uidetur. Sed hæc particu-
la a catholicis & eruditis patribus in solennitate p-
petuæ uirginis Mariæ, de qua eadem dei sapientiæ
carnem assumpsit, ad legẽdum ordinata est: & po-
test pars quædam illius non incongrue eidem dei
genitrici aptari, quæ ab ipsa dei sapientiæ cre-
ata est, ut per illam ad redimendam humanã na-
turam dei filius sine humana concupiscentia crea-
retur. Quid enim absurdum, quid ue contrarium
est, si hoc quod ait, [In omnibus requiem quæsiui,
& in hereditate domini morabor,] dei genitrici
conuenire dicamus? ipsa quippe in omnibus re-
quiem quæsiuit, quæ ut in requie sempiterna par-
XX iij

- tem inuenire posset, prima omnium uirginitatem suam sine macula seruare deuouit, sicut angelo Gabrieli domini conceptionem nunciante respōdit:
- Luc. 1.** Quomodo fiet istud, quoniam uirum non cognosco: id est, ne cognoscerem disposui. Ipsa in hareditate domini morata est, quæ non peccādo a possessione domini discessit, sed integram suam animam a concupiscentia, & carnem a corruptione seruans, portio hareditatis dei effecta est, cantans cum propheta & dicens: Etenim hareditas mea
- Psal. 15.** præclara est mihi. Cuius personæ conuenire uideatur quod sequitur: [Tunc præcepit & dixit mihi creator omnium, & qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo.] Quis autem creator omnium credendus sit, Iohannes in euangelio declarat, qui cum dixisset, In principio erat uerbum, & uerbum erat apud deum, adiecit: Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Et Dauid: Omnia in sapientia fecisti. Iste igitur creator omnium in eius tabernaculo requieuit, quando uerbum dei per quod omnia facta sunt, ut homo uerus fieret, intra uirginis uterum carnē suscepit. Quapropter cesset latrare Manichæorum hæretico grunnitu præsumptio, qui ausi sunt dicere Christum ex uirgine ueram non assumplisse carnem. Dicat autem ipsa dei sapientia in persona uirginis: [Qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo, & dixit mihi: In Iacob inhabita, & in Israel hareditare.] Iacob qui supplantator interpretatur, illorum significat actiones, qui ut in uirtutibus animæ proficere ualeant, uiriliter uitiorum blādimenta calcant. In illis ergo habet dei sapientia habitaculum, qui uitia supplantantes, hoc habent in opere, quod Iacob

cob signat in nomine, sicut ipse dicit in Apoca-
 lypsi: Et inhabitabo in illis, & in amabulabo, Israel
 uero idem Iacob appellatus est, postquam ange-
 lum superans, deum uidere meruit, unde merito
 uir uidens deum interpretatur. Igitur post supplā-
 tationem uitiorum, ad contemplationem dei ten-
 dens anima, hæreditas efficitur dei sapientiæ, id
 est, Christi, iuxta illud Apostoli: Hæredes quidem
 dei, cohæredes autem Christi. Iubetur nihilo minus
 & in electis mittere radices, id est, cogitatio-
 num suarum semina illorum mentibus occulta in-
 spiratione immittere, quos nouit fructum boni
 operis germinare. Non ergo in reprobis, sed in ele-
 ctis radices mittit, in quorum cordibus ita radici-
 bus spiritalibus bona ligatur uoluntas, ut ante-
 quam ad maturitas fructum perueniat, non are-
 scant. Sed qui modo euntes & fientes mittunt se-
 mina sua in furor, uenientes ueniēt cum exul-
 tatione portantes manipulos &c. a pio iudice au-
 dientes, Venite benedicti patris mei, percipite re-
 gnum quod uobis paratum &c. Esurui enim, & Mat. 25.
 dedistis mihi manducare &c. Sequitur.

Et sic in Sion firmata sum, & in ciuitate
 sanctificata similiter requieui, & in Ierusa-
 lem potestas mea.

Sion in ipsa Ierusalem posita est, non solum ad
 defensionem munitior, sed etiam ad contemplan-
 dum sublimior, unde cōgrue speculū uel specula-
 tio interpretatur. Cuius nominis interpretatio
 congruit ecclesiæ, quæ ne inuisibilem hostium in-
 fidis pateat, superiora per spiritale desiderium pe-
 tit, atque caelestia per mentis munditiam contem-

Psal. 60. platur, orans cum propheta & dicens: Estomihidomine turris fortitudinis. Ciuitas autem sanctificata, sancta ecclesia est, quæ ab illo sanctificari seopratur, cui quotidie in oratione dicit: Sanctificetur nomen tuum, consideras sollicitè admonitionem domini, dicentes: Sancti estote, quia ego sanctus sum deus uester. In ciuitate ergo sanctificata dei sapientia requiescit, quia in illorum mentibus requiescit, qui sanctimoniam diligunt. Quod uero subditur, [Et in Ierusalē potestas mea:] ad hoc pertinet, quia quandam potestatem in illorum cordibus tenet, qui uisionem intimæ pacis toto affectu diligunt. Sequitur:

Et radicaui in populo honorificato, & in partes dei mei hæreditas illius.

Rom. 2. Populum honorificatum, populum dicit sanctum: quia ut ait Apostolus, gloria, honor & pax in omnem animam hominis operantis bonum. In tali ergo populo radicaſſe dicuntur, qui nõ flatu tentationis uelut fauilla rapiuntur, sed firmiter in amore dei radicati perseuerant, iuxta admonitionem Apostoli, dicentis: In charitate radicati & fundati, ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis, quæ sit longitudo, latitudo & sublimitas & profundum. Huius igitur populi partes, dei hæreditas est, qui eius amori nil anteponunt, & in eius comparatione nihil carum æstimant, de quibus in lege dicitur: Tribui autem Leui non dabis hæreditatem: Ego enim pars & hæreditas illius. **Deu. 18.** Et de quibus ait Psalmista: Beata gens cuius est dominus deus eius, &c. Et ipse clamans dixit ad **Psal. 143.** **Psal. 15.** illum: Dominus pars hæreditatis meæ & calicis

mei tu es, &c. Qui ergo tales sunt, ad perseverantiam tendere debent, unde & subditur:

Et in plenitudine sanctorum detentio mea. ¶ Plenitudo sanctorum, perfectio est operum. Plenitudinem habent, qui in bonis operibus consumuntur: quam plenitudinem concedere nobis dignetur, qui est benedictus in secula seculorum, Amen.

IN DIE SANCTO ASSUMPTIONIS DEIPARÆ VIRGINIS MARIE.
Luce. X.

In illo tempore: Intrauit Iesus in quoddam castellum, & mulier quædam Martha nomine, excepit illum in domum suam. Et reliqua.

Conditor & redemptor humanæ naturæ dominus Iesus Christus, non solum ad se uenientibus uerbum uitæ annunciabat, sed etiã circueiẽs ciuitates & castella, ut euangelium refert, cæleste regnũ omnibus euãgelizabat. Cumq; iuxta hanc consuetudinem per diuersa discurreret loca, [intrauit quoddam castellum,] ut præsens euangelij lectio narrat, [& mulier quædam Martha nomine, excepit illum in domum suam.] Excepit autem illum quasi hospitem, quasi peregrinum, quasi illum qui non haberet ubi caput reclinaret. Et adhuc excepit illum quasi uirum magnũ & prophetam eadem deuotione, qua uidua Sareptana quõdam Eliam Prophetam susceperat. Suscepit illum, suscipienda ab illo: seminans & sua

carnalia, ut meteret illius spiritualia. Huius autē soror erat Maria nomine: quia Martha & Maria sorores erant, non solum spiritu, sed etiam carne germanæ, quarum fratrem Lazrum dominus a mortuis resuscitauerat. Hæc ergo Maria sedens secus pedes domini, uerbum de ore illius inuentis auribus audiebat. Audierat enim prophetam dicentē:

Ioh. 11.

Psal. 45.

Deu. 33.

Vacate & uidere quoniā ipse ē deus. Et illud quod per Moysen dicitur: Et qui appropinquāt pedibus eius, accipiunt de doctrina eius. Sed quia omnis quæ hospitem & peregrinum suscipit, iuxta possibilitatē suā temporale subsidiū ministrare debet, Martha circa frequens ministerium intantum sollicita erat, ut non solum cōtra sororem, sed etiā cōtra ipsum dominum querelam assumeret, dicens:

Dñe, nō est tibi curæ quod soror mea reliquit me solā ministrare? dic ergo illi ut me adiuuet. Ille uero quæ nō ē personarū acceptor, sed subtiliter singulorū merita discernit, & uirtutes discernit, ut ostenderet meliorū esse animā, quæ corpus, & meliorem esse cibū spirituale quam carnale: ita unū opus laudet, ut alterius non uituperet. Ait uero:

Martha Martha, sollicita es & turbaris erga plurima. Porro unum est necessarium.

Vbi non opus Martha reprehenditur, sed Maria laudatur, cum dicitur:

Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.] Quod autem ait, [Martha Martha,] repetitio istius nominis, admonitio est pie intētionis. Hæc ad literam breuiter dicta sunt. Spiritualiter autem castellum quod dominus ingressus est, mundum significat. Quasi enim castel-

lum intrauit, quādo mūdo uisibilis apparuit, quādo exinanuit semetipsum, formam serui accipiens, in similitudine hominum factus. & habitu inuentus ut homo. Duæ enim deuotæ sorores quæ dominum susceperunt in domum suā, duas ecclesie uitas significant, actiuam scilicet & contēplatiuam. Quarum proprietatem in suis actib⁹ demonstrant, cum una circa frequēs ministerium satagebat, actiuæ uitæ labor exprimitur. Ad quam pertinet reficere esurientem, potare sitiētē, uestire nudum, suscipere hospitem, uisitare infirmum, sepelire mortuum: his etiam quæ in regimine sunt subiectorum necessaria, laboriosa solitudine prouidere. Per Mariam uero, quæ sedens secus domini, uerbum illius audiebat, contēplatiuæ uitæ dulcedo designatur. Cuius sapor quanto magis degustatur, eo amplius a rebus uisibilibus, & curarum tumultibus atq; negocijs animus separatur. Spreta enim omnibus curis, calcatis omnibus uitijs, sola mens cum solo deo esse desiderat. Liber ei a uide re præcepta cælestia, lectioni & orationi frequenter incumbere & quantum mortalis fragilitas permittit, cœtibus angelorum interesse. & quia ab illorum cōsortio aliquantulum separatur, cum spiritali gaudio amarissime deslet. Hanc gratiam inestimabilem, hanc felicitatem incomprehensibilem dominus significare uoluit cum dixit: [Porro unum est necessarium, Maria, & cætera.] Tantum autem eius sua uitas est necessaria, ut etiam ea quæ hic bona esse uidentur, ad illius comparationem superflua iudicentur. Ibi est enī quod nec oculus uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit deus diligentibus. *Quam*

1. Cor. 2.

Psal. 16. suauitatem oprabat ille habere, qui dicebat: Vnam petij a domino. & cetera. Et actiua quidem uita in uia est, contemplatiua in patria. Actiua in necessitate, contemplatiua in dilectione. Actiua in labore, contemplatiua in requie. Actiua namq; in præsenti uita incipit, & cum præsenti finitur, mercede restant. Quis enim in illa patria esurientem reficiet, ubi esurit nemo? Quis nudū uestiet, ubi uestis est immortalis? Quis infirmum uisitabit, ubi q; infirmetur, est nullus? quis mortuum sepeliet, ubi perpetua est uita? Contemplatiua uero uita in præsenti incipit, sed in futuro pficietur. Vnde bene de Maria dicitur [Optimam partem elegit Maria, quæ non auferetur ab ea] Quia quod hic animus parumper degustare incipit, illic pleniter percipiet, ubi uidebitur deus deorum in Sion, A postolo teste qui ait.

1. Co. 13.

Quod nunc uidemus per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Et iterum: Nūc cognosco ex parte, & cætera. Hoc ergo inter actiuam & contemplatiuam uitam distat, q; actiua communis est & multorum: contemplatiua uero speculatio quanto sublimior, tanto est rarior. Raro enim inueniuntur, qui in ueritate dicere possint: Nostra autem conuersatio in cælis est. Et illud,

Phil. 3.

Sive mēte excidimus deo, siue sobrii sumus uobis. Ordo aut̄ harum uirtutum exposcit, ut per actiuū laborem studeat quisq; peruenire ad contēplatiuam dulcedinem: plerisq; enim postquam, in actiue uitæ labore bene desudauerint, cōtemplatiuæ uitæ suauitas in mercede datur. Vñ in lege figuratim præcipitur: Si emeris seruū Hebræū, sex annis

Exod. 21 seruiet tibi, & in septimo egredietur liber gratis.

Hebraeus quippe transiens interpretatur. Et seruus Hebraeus spiritaliter emitur, quando mens de terrena conuersatione ad caeleste desiderium transit. Senarius enim numerus ad actiuam uitae laborem pertinet, quia sex sunt dies in quibus operari licet. Septenarius autem propter sabbati requiem dulcedinem contemplatiuae uitae exprimit. Seruus Hebraeus emptus, sex annis seruire precipitur, & in septimo liber gratis egredi iubetur: quia sunt nonnulli qui post diuturnum actiuam uitae laborem, ad requiem contemplationis transeunt. Quod quia non propria uirtute, sed diuino fit munere, recte dicitur, egredietur liber gratis. Quod proprie illorum est, qui post longa exercitia monasticae uitae, post diuturnam monasterialem probationem, secerera sibi loca eligunt, in quibus illud Apostolicum implere possint: Sine intermissione orate, in omnibus gratias agite. Liber egreditur gratis, quia hi postquam omnia fecerint, dicunt se inuites seruos esse. proculdubio sicut ipsa actiua fuit ex munere, ita erit ex gratia etiam contemplatiua. Cum qualibet ueste intrauerit, cum tali respondeat: quia omnino necesse est, ut unusquisque nostrum in hoc quod incipit perseueret, atque usque ad finem operis in ea quam inchoauit intentione perduret. Ille quippe bene ad contemplatiuam uitam transit, qui in hac uitae intentionis suae uestem non mutauerit. Sunt autem nonnulli, qui diuino feruentes amore, in ipso exordio conuersionis ad contemplatiuae uitae suauitatem incipiunt conuolare, sed diuina dispensatione prius in actiua uita laborare permittuntur. Hi tanto securius, imo & felicius ad contemplatiuam uitam perueniunt, quanto perfectius in actiua fu-

1. The. 5.

erunt uita comprobati. Quales significauerunt
 duæ uxores sancti iacob patriarchæ, Lia scilicet &
 Rachel. Quarum una Lia lippis erat oculis, sed fecunda prole: Rachel autē pulchra facie, sed infœcunda erat. Per Liam ergo quæ lippis erat oculis, sed fecunda prole, actiua uita designatur. Quæ cum mundo cordis oculo deum contemplari nō possit, tamen p prædicationis bonæ exemplum, spiritalis filios deo generat. Vnde bene Lia laboriosa interpretatur, quia actiua uita in multis laboribus & sollicitudinibus est occupata. Per Rachel uero quæ pulchra erat facie, sed infœcunda, contemplatiuæ uitæ dulcedo exprimitur. Quia mens dum ad uidendum deum se undiq; colligit, min⁹ per prædicationem filios parit. Vñ bene Rachel, ouis uel uisus principium interpretatur: quia mēs contemplationi dedita, illum uidere desiderat, qui ait: Ego principium, qui & loquor uobis. Iacob igitur Rachel concupiuit, sed Liam nocte nesciēs accepit: quia sunt nonnulli, ut supra diximus, qui ad contemplatiuam peruenire desiderant, sed prius diuino iudicio in nocte presentis uitæ, pro multorum utilitate laborare permittuntur. Postquam autem Liam accepit, ad amplexus Rachel peruenit: quia qui bene ad actiua uita laborauerint, diuino munere quandoq; ad contemplatiuā uitam perueniunt. In utraque firmi, & in utraq; inueniuntur perfecti. Qualis erat Paulus apostolus, q̄ cum haberet sollicitudinem omnium ecclesiarum, quod pertinet ad actiuam uitam, raptus est usque ad tertium cælum, quod pertinet ad contemplatiuam. Has autem duas uitas significauerunt duæ deuotæ sorores, q̄ dominum susceperunt in domum

Ioh. 8.

2. Co. 11.
& 12.